

Rafał Leśkiewicz

SPRAWA OBIEKTOWA KRYPTONIM „DEBIUT”. PIERWSZY POWSZECHNY ZJAZD ARCHIWISTÓW POLSKICH W PRZEMYŚLU (1986 R.) W ZAINTERESOWANIU SŁUŻBY BEZPIECZEŃSTWA

Zrekonstruowana po zakończeniu II wojny światowej państwowa służba archiwalna pozostawała poza sferą szczególnego zainteresowania organów bezpieczeństwa państwa. Archiwa były raczej utożsamiane z miejscem mozolnej pracy naukowej niż działalnością o charakterze antysocjalistycznym. Z uwagi na znajdujące się w nich zbiory, były one objęte prewencyjną kontrolą operacyjną, prowadzoną przez komunistyczną „bezpiekę”.

Służba Bezpieczeństwa dała wyraz swojemu szczególnemu zainteresowaniu środowiskiem archiwistów w związku z organizowanym w 1986 r. pod auspicjami Stowarzyszenia Archiwistów Polskich I Powszechnym Zjazdem Archiwistów Polskich. Gospodarzem zjazdu, odbywającego się w dniach 27–29 sierpnia 1986 r., był Przemyśl¹. Służba Bezpieczeństwa, obawiając się podczas obrad działań o charakterze antysocjalistycznym, postanowiła założyć sprawę obiektową, mającą na celu „kompleksową ochronę operacyjną zjazdu oraz imprez towarzyszących”². Biorąc pod uwagę, że było to pierwsze tego typu spotkanie zorganizowane przez archiwistów w PRL, funkcjonariusze SB postanowili nadać tej sprawie kryptonim „Debiut”. Wniosek o jej założenie datowany jest na 4 sierpnia 1986 r., formalnie jednak po jego zatwierdzeniu przez szefa Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych

¹ Zob. *Pamiętnik I Powszechnego Zjazdu Archiwistów Polskich (Przemyśl 27–29 VIII 1986 r.)*, t. 1, red. A. Tomczak, J. Pabisz, S. Nawrocki, I. Radke, Warszawa 1991.

² AIPN Rz, 036/15, Wniosek o wszczęcie sprawy obiektowej kryptonim „Debiut” z dnia 4 VIII 1986 r., k. 2. Sprawy obiektowe wszczynano z reguły w celu kontrolowania instytucji, organizacji lub wydarzeń naukowych, społecznych i politycznych. Miały one charakter profilaktyczny, a ich głównym celem było zapewnienie dopływu bieżących informacji SB. Jednym z kryteriów, decydujących o założeniu sprawy obiektowej w latach osiemdziesiątych XX w., było tzw. polityczne lub społeczne zagrożenie dla systemu. Z uwagi na to, że na wszelkich sympozjach, konferencjach i zjazdach mogły być głoszone antysocjalistyczne poglądy, SB prewencyjnie zakładała sprawy obiektowe w celu kontroli ich przebiegu i zachowań uczestników. Działania operacyjne, prowadzone w ramach tego typu spraw, były wspierane oficjalną współpracą z miejscowymi organami administracyjnymi i partyjnymi. Szerzej zob. F. Musiał, *Podręcznik bezpieki. Teoria pracy operacyjnej Służby Bezpieczeństwa w świetle wydawnictw resortowych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych PRL (1970–1989)*, Kraków 2007, s. 250–259.

w Przemyślu płk. Józefa Karasia sprawa została zarejestrowana 8 sierpnia. Oficjalnie zakończono ją 15 grudnia 1986 r. We wniosku o zakończenie sprawy obiektowej zapisano: „Zgodnie z celem założonym w sprawie obiektowej przebieg I Powszechnego Zjazdu Archiwistów Polskich był zbieżny z przyjętym programem i nie zawierał incydentów o charakterze szkodliwym politycznie”³.

Prowadzone przez przemyską SB działania operacyjne były typowe dla takich spraw. Starano się przede wszystkim wykorzystać agenturę założoną w środowisku archiwistów. Funkcjonariusze SB, uczestnicząc w zjeździe, prowadzili obserwację osób biorących w nim udział i skrzętnie notowali ich wystąpienia podczas obrad.

Akta sprawy obiektowej o kryptonimie „Debiut” przechowywane są w zasobie archiwum Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Rzeszowie. Zostały tam przekazane 28 sierpnia 2001 r. przez Delegaturę Urzędu Ochrony Państwa w Rzeszowie na mocy przepisów ustawy o IPN⁴. Dokumentację sprawy stanowi jedna teczka aktowa, licząca 61 kart i zawierająca kilkadziesiąt dokumentów. Są wśród nich materiały wytworzone w związku z założeniem sprawy, w tym wniosek o wszczęcie sprawy i tzw. meldunek założeniowy. Ponadto w aktach sprawy znajdują się dokumenty operacyjne dotyczące prowadzonej przez funkcjonariuszy SB kontroli operacyjnej przygotowań do zjazdu, przebiegu obrad plenarnych i prac poszczególnych sekcji. W trakcie obserwacji tychże przygotowań SB sporządziła imienną listę wszystkich uczestników wraz z ich miejscem stałego zamieszkania. Dodatkowo w oparciu o zdobyte informacje funkcjonariusze SB ustalili, że w obradach weźmie udział 416 uczestników w tym: 7 profesorów, 7 docentów, 50 doktorów, 155 magistrów oraz 197 pozostałych osób. Spośród nich 186 reprezentowało archiwa państwowe, 92 – archiwa zakładowe, 37 – uczelnie i archiwa uczelniane, 9 – Centralne Archiwum Wojskowe, 30 – Archiwum KC i KW PZPR, 13 – Archiwum PAN, 7 – ministerstwa. Skład uzupełniało 5 studentów, 21 przedstawicieli spółdzielni świadczących usługi archiwalne oraz 16 osób nienależących do żadnej z powyższej wymienionych grup⁵. Spośród dokumentów o charakterze operacyjnym na uwagę zasługują przede wszystkim notatki służbowe funkcjonariuszy z rozmów przeprowadzonych z kontaktem służbowym „Z.K.”, jak również wyciąg z informacji od tajnego współpracownika o pseudonimie „Jedenastka”. Dokumentację sprawy uzupełniają szczegółowe notatki z przebiegu posiedzeń, sporządzone przez funkcjonariuszy przysłuchujących się obradom. Ostatnim dokumentem jest wniosek o zakończeniu sprawy obiektowej.

Poniżej zaprezentowano wybrane i w opinii autora najciekawsze dokumenty ze sprawy obiektowej o kryptonimie „Debiut”: wniosek o wszczęcie sprawy obiektowej, meldunek założeniowy, informacja dotycząca przygotowań do I Powszechnego Zjazdu Archiwistów Polskich w Przemyślu skierowana do I sekretarza KW PZPR w Przemyślu, notatka służbowa z rozmowy z KS pseudonim „Z.K.”, meldunek operacyjny sporządzony w dniu kończącym obrady, wyciąg z informacji od TW „Jedenastka” oraz wniosek o zakończeniu sprawy obiektowej. Przygotowując edycję źródłową, pominięto stałe elementy formularzy oznaczone numerami 1 i 7. Opracowane dokumenty zawierają biogramy funkcjonariuszy przemyskiej SB, zaangażowanych w działania operacyjne związane z inwigilacją uczestników zjazdu.

³ AIPN Rz, 036/15, Wniosek z dnia 13 XII 1986 r. o zakończenie sprawy obiektowej, k. 60.

⁴ Protokół zdawczo-odbiorczy nr 6 z 27 VIII 2001 r. przechowywany w Oddziale IPN w Rzeszowie.

⁵ AIPN Rz, 036/15, Notatka służbowa dotycząca uczestników I Powszechnego Zjazdu Archiwistów Polskich w Przemyślu w dniach 27–29 VIII 1986 r., według stanu na dzień 13 VI 1986 r., k. 20.

TEKST ŹRÓDŁA

Nr 1

1986 sierpień 4, Przemysł – Wniosek o wszczęcie sprawy obiektowej kryptonim „Debiut”

Zatwierdzam^{a1}
dnia ^{b7}VIII^b 19^b86^b r.

Przemysł, dnia 4 VIII 1986 r.
Tajne

Wniosek

o wszczęcie sprawy obiektowej
kryptonim „Debiut”²

Na: Pierwszy Powszechny Zjazd Archiwistów Polskich w Przemysłu

Cel założenia: kompleksowa ochrona operacyjna przebiegu obrad zjazdu oraz imprez towarzyszących przed:

- próbami wykorzystywania Zjazdu przez poszczególnych uczestników naukowców do demonstrowania własnych poglądów i interpretacji przepisów z zakresu archiwizacji w sposób niezgodny z obowiązującym porządkiem prawnym;
- podejmowania szkodliwych politycznie inicjatyw ze strony naukowców archiwistów oraz działaczy struktur konspiracyjnych, poprzez inspirowanie uczestników Zjazdu do podpisywania petycji i listów protestacyjnych;

^a Dokument opatrzony pieczętką o treści: Szef Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w Przemysłu płk mgr Józef Karaś oraz nieczytelnym podpisem.

^{b-b} Wpisano odręcznie.

^c Poniżej pieczętka o treści: Naczelnik Wydziału III WUSW w Przemysłu kpt. mgr Tadeusz Stępień oraz nieczytelny podpis.

¹ Józef Karaś, ur. 26 IX 1930 r. w Sulisławicach (pow. sandomierski), s. Tomasz. Służbę w Wydziale I WUBP w Koszalinie pełnił od 1951 r., w 1953 r. objął stanowisko kierownika sekcji w tym wydziale. Od 1955 r. kierownik sekcji w Wydziale II, od 1956 r. oficer operacyjny Wydziału II SB KW MO w Koszalinie, od 1959 r. kierownik grup operacyjnych Wydziału II, od 1961 r. zastępca naczelnika Wydziału II, od listopada 1963 r. starszy inspektor Inspektoratu Kierownictwa SB KW MO w Koszalinie, od 1971 r. II zastępca komendanta wojewódzkiego MO w Zielonej Górze, od 1 VI 1975 r. komendant wojewódzki MO w Przemysłu, w okresie I VIII 1983 r.–15 XII 1986 r. szef WUSW w Przemysłu. Następnie w dyspozycji Departamentu Kadr MSW. Zwolniony ze służby 15 VII 1987 r. W 1951 r. – ppor., 1954 r. – por., 1957 r. – kpt. MO, 1962 r. – mjr MO, 1966 r. – ppłk MO, 1971 r. – płk MO. Szerzej zob. *Twarze bezpieczeństwa w Polsce południowo-wschodniej 1944–1990. Informator personalny*, red. J. Izdebski, K. Kaczmarek, M. Krzysztofiński, Rzeszów 2007, s. 209.

² Sprawa obiektowa o kryptonimie „Debiut” została zarejestrowana w dzienniku rejestracyjnym WUSW w Przemysłu pod numerem PR-7479. W inwentarzu akt spraw obiektowych w rubryce zatytułowanej „zabarwienie sprawy” wpisano „ochrona I Zjazdu Archiwistów w Przemysłu”. Sprawa była prowadzona od 8 VIII do 15 XII 1986 r.

– propagowaniem na forum Zjazdu oraz w wąskich gronach, podczas rozmów towarzyskich, idei prosolidarnościowych, tzw. prawd historycznych i założeń programowych czołowych opozycyjnych naukowców historyków³.

Źródło: AIPN Rz, 036/15, k. 2, formularz, mps.

MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH

IV | 18

~~TAJNE~~
spec. znaczenia

JAWNE

3-10-2008
Józef Obiel-Boko
Imię i nazwisko podpis

SPRAWA OBIEKTOWA

"DEBIUT"

nr rej. PR-7479

Zaczęto dn. 1986.08.08
Zakończono dn. 1986.12.15

AIPN RZ

IPN-Rz-036/15

EO-150/82

WYDZIAŁ PRZEMYSŁU
Główny skł.
ZAKŁ. III
pod PR-7479
dnia 1986-08-08

³ Tadeusz Stępień, ur. 30 III 1945 r. w Metz we Francji, s. Stefana. W 1970 r. przyjęty do służby w KW MO w Łodzi. Następnie funkcjonariusz Referatu ds. Bezpieczeństwa w Tomaszowie Mazowieckim. Od 1975 r. kolejno: młodszy inspektor, inspektor i starszy inspektor w Wydziale IV KW MO w Piotrkowie Trybunalskim. Od 1980 r. zastępca naczelnika w Wydziale IV KW MO w Przemysłu, od 1984 r. naczelnik Wydziału III w Przemysłu, od 1989 r. p.o. naczelnika Wydziału Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa WUSW w Przemysłu. W marcu 1990 r. zwolniony ze służby. W 1972 r. – plut. MO, 1974 r. – sierż. MO, 1976 r. – st. sierż. MO, 1978 r. – ppor. MO, 1981 r. – por. MO, 1984 r. – kpt. MO, 1988 r. – mjr MO. Szerzej zob. *Twarze bezpieczeństwa w Polsce południowo-wschodniej...*, s. 363–364.

Nr 2

1986 sierpień 5, Przemyśl – Meldunek założeniowy nr 151/86 w sprawie obiektowej kryptonim „Debiut”

Wydział III
WUSW w Przemyślu^a

Przemyśl, 1986 VIII 5
Tajne spec[jalnego] znaczenia
Egz. nr ^b2^b

Meldunek założeniowy nr 151/86
do sprawy obiektowej krypt. „**Debiut**” PR – ^b7479^b
identyfikator: ^b6094/86^b

W dniach 27–29 sierpnia 1986 r. w Przemyślu odbędzie się Pierwszy Powszechny Zjazd Archiwistów Polskich. Organizatorem tej imprezy jest Zarząd Główny Stowarzyszenia Archiwistów Polskich w Warszawie oraz Komitet Organizacyjny I Powszechnego Zjazdu Archiwistów Polskich w Przemyślu.

Udział w Zjeździe zapowiedziało ok. 400 naukowców historyków i archiwistów z terenu kraju.

Zjazd w Przemyślu jest pierwszą tego typu imprezą w historii istnienia Stowarzyszenia Archiwistów Polskich. Organizatorzy w programie zjazdu przewidują:

– w dniu 27 sierpnia br. godz. 10.00 uroczyste otwarcie i obrady plenarne, podczas których referaty wygłoszą:

– prof. dr Marian Wojciechowski nt. „Stan i perspektywy rozwoju archiwów polskich”;

– prof. dr Zygmunt Kolankowski nt. „Organizacje zawodowe archiwistów w Polsce i za granicą”;

– prof. dr Andrzej Tomczak nt. „Stan i potrzeby badań nad dziejami archiwów w Polsce”;

– w dniu 27 sierpnia br. w godz. 15.00–19.00 oraz w dniu 28 sierpnia br. w godz. 9.00–13.00 realizowane będą obrady w czterech sekcjach problemowych poświęconych: problemowi zawodu archiwisty, roli archiwistów i archiwów w nauce i społeczeństwie, stanowi i perspektywom rozwoju informacji o materiałach archiwalnych oraz problemom zabezpieczenia prawidłowego obiegu dokumentacji w instytucjach i zakładach pracy,

– w ostatnim dniu Zjazdu, tj. 29 sierpnia br., w godz. 9.00–13.00 odbędą się obrady plenarne, podsumowujące imprezę. Obrady plenarne zjazdu odbywać się będą w hali sportowej Wojewódzkiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Przemyślu.

Istnieje zagrożenie, że obrady Zjazdu mogą być wykorzystane przez przedstawicieli struktur konspiracyjnych bądź naukowców prezentujących wrogie postawy do nadania mu charakteru imprezy o szkodliwym wydźwięku politycznym.

W związku z powyższym Pierwszy Powszechny Zjazd Archiwistów Polskich oraz imprezy towarzyszące objęto kompleksową ochroną operacyjną w ramach sprawy obiektowej krypt[onim] „Debiut”.

Prowadzący sprawę: por. Zbigniew Szafert^c

^a Dokument opatrzony pieczętką o treści: Szef Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w Przemyślu płk mgr Józef Karaś oraz nieczytelnym podpisem. Obok adnotacja: BE-001665/86.

^{b-b} Wpisano odręcznie.

Wykonano w 3. egz.

Nr 1 – Wydział I Dep[artamentu] III

Nr 2 – sprawa obiektowa „**Debiut**”

Nr 3 – aa.

Opr. por. Zb[igniew] Szafert¹
Druk. st. sierż. J[adwiga] Śmigielska²
Dz. masz. 001426/86

Źródło: AIPN Rz, 036/15, k. 3–4, mps.

---

^o *Poniżej pieczętka o treści: Naczelnik Wydziału III WUSW w Przemysłu kpt. mgr Tadeusz Stępień i nieczytelny podpis.*

¹ Zbigniew Szafert, ur. 26 II 1956 r. w Przemysłu, s. Władysława. W SB od kwietnia 1981 r., początkowo w Wydziale III A, następnie w Wydziale IV, V i III KW MO/WUSW w Przemysłu. Od 1986 r. kierownik sekcji w Wydziale III WUSW w Przemysłu. W 1989 r. mianowany starszym inspektorem w Wydziale Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa. Zwolniony ze służby w marcu 1990 r. W 1981 r. – kpr. MO, 1982 r. – ppor. MO, 1985 r. – por. MO, 1989 r. – kpt. MO. AIPN Rz, 0063/136 (Akta osobowe Zbigniewa Szaferta).

² Jadwiga Śmigielska, ur. 30 V 1954 r. w Kamieniu Pomorskim, c. Józefa. W 1976 r. – kpr. MO, 1977 r. – st. kpr. MO, 1978 r. – plut. MO, 1980 r. – sierż. MO, 1982 r. – st. sierż. MO. AIPN Rz, 213/20 (Akta osobowe Jadwigi Śmigielskiej).

Nr 3

1986 sierpień 25, Przemyśl – Informacja dotycząca przygotowań do I Powszechnego Zjazdu Archiwistów Polskich w Przemyślu w dniach 27–29 VIII 1986 r.

Przemyśl, 1986 VIII 25^a

Tajne

Egz. nr ^b2^b

I sekretarz

Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Przemyślu¹

Informacja

dot. przygotowań do I Powszechnego Zjazdu Archiwistów Polskich
w Przemyślu w dn.: 27–29 VIII 1986 r.

I Powszechny Zjazd Archiwistów Polskich organizowany w Przemyślu w dniach 27–29 VIII 1986 r. jest ważnym wydarzeniem dla środowiska archiwistów, gdyż jest to pierwsza tego typu i o tak szerokim zasięgu impreza w kraju. W Zjeździe weźmie udział ponad 430 osób – przedstawiciele archiwów państwowych, partyjnych, wojskowych i zakładowych, a także wielu członków Stowarzyszenia Archiwistów Polskich. Swój udział zapowiedzieli również czterej przedstawiciele archiwów kościelnych. Program zjazdu przewiduje obok obrad plenarnych robocze dyskusje w czterech sekcjach, których podsumowanie ma stanowić podstawę do wyciągnięcia wniosków i uchwał określających stan i perspektywy rozwoju archiwów, roli archiwisty oraz głównych kierunków rozwoju archiwistyki w PRL.

Zakładana przez organizatorów i uczestników wysoka ranga Zjazdu wiąże się z określonymi oczekiwaniami tego środowiska w zakresie poważnego potraktowania Zjazdu przez władze polityczne.

Z rozeznania w tym przedmiocie wynika, że może dojść do wielu negatywnych komentarzy pod adresem centralnych i wojewódzkich władz politycznych.

Zarówno organizatorzy, jak też kierownictwo Stowarzyszenia Archiwistów Polskich zakładali, wg wstępnych ustaleń, udział wicepremiera Z[bigniewa] Gertycha² w obradach plenarnych, co nadałoby Zjazdowi odpowiednią rangę wydarzenia politycznego. Podobne oczekiwania są widoczne w środowiskach archiwistów i członków SAP. Z aktualnych informacji wynika jednak, że wicepremier nie weźmie udziału w Zjeździe, zostanie tylko przesłany jego list okolicznościowy adresowany do uczestników. Problematyczny jest również przyjazd wiceministra nauki – Nowackiego³. W tej sytuacji należy spodziewać się szeregu krytycznych uwag i wyrażania nastrojów niezadowolenia przez większość uczestników, w tym kadrę naukową. Zebrani na zjeździe archiwistów będą czuć się dotknięci brakiem obecności przedstawicieli centralnych władz politycznych, co – wg dotychczasowych opinii – wyrażać będzie

^a Po lewej stronie dokumentu adnotacja: BE-01813/86.

^{b-b} Wpisano odręcznie.

^c Dokument opatrzony pieczętką o treści: Szef Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w Przemyślu płk mgr Józef Karaś oraz nieczytelnym podpisem.

¹ Pierwszym sekretarzem Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Przemyślu od 25 VI 1981 r. do 30 I 1990 r. był Zenon Czech.

² Zbigniew Gertych – wicepremier w rządzie Zbigniewa Messnera w latach 1985–1987.

³ Stanisław Nowacki – wiceminister nauki i szkolnictwa wyższego w latach 1983–1987.

lekceważące traktowanie tego środowiska i jego działalności przez centralne władze polityczno-administracyjne. Sytuacja ta byłaby potwierdzeniem dotychczasowych opinii tego środowiska, iż problemy archiwistyki i archiwistów nie znajdują większego zainteresowania ze strony władz.

Ponadto z pojedynczych wypowiedzi mających uczestniczyć w Zjeździe naukowców wynika, iż wzorem innych tego typu zjazdów i sympozjów spodziewają się oni zorganizowania w okresie Zjazdu spotkania z kierownictwem politycznym województwa, które byłoby wyrazem uznania dla ich dorobku i wkładu w przygotowanie merytoryczne Zjazdu.

Powyższe problemy i oczekiwania uczestników Zjazdu wskazują na konieczność nadania mu rangi wydarzenia politycznego. W tym kierunku organizatorzy podjęli szereg działań, jednakże z niewielkim skutkiem. M.in. celem rozpropagowania problematyki Zjazdu i zainteresowania nim prasy, zorganizowano w uzgodnieniu z Wydz[iałem] Nauki KC PZPR konferencję prasową, w której zakładano udział dziennikarzy z wielu redakcji prasy centralnej. Praktycznie w konferencji tej, oprócz kilku dziennikarzy miejscowych (m.in. „Życie Przemyskie”, „Nowiny”, „Lombard”) wzięła udział tylko jedna redaktorka z „Chłopskiej Drogi”. Fakt ten stał się podstawą do wysunięcia przez organizatorów wniosku, że przygotowany dużym nakładem sił i środków I Powszechny Zjazd Archiwistów Polskich – pomimo wcześniejszych zapewnień – nie znajduje należytej uwagi u władz centralnych. Organizatorzy wyrażają w związku z tym uzasadnione obawy, że brak w trakcie Zjazdu odpowiedniego przedstawiciela władz centralnych może wywołać negatywne komentarze uczestników i całego środowiska archiwistów, a nawet wpłynąć na prezentowane przez nich poglądy i postawy.

Wg naszego rozeznania, zapowiadany udział prof. Henryka Jabłońskiego⁴ w Zjeździe nie zmieni sytuacji, gdyż nie będzie on występował w imieniu władz.

Tematyka poszczególnych referatów oraz bieżące rozeznanie wskazuje, że w trakcie dyskusji, obok spraw ściśle merytorycznych, mogą być najczęściej poruszane następujące problemy:

- niskich środków w archiwach i potrzeby dofinansowania;
- braku odpowiedniej bazy lokalowej i pomieszczeń magazynowych;
- sposobów i zasad udostępniania zasobów i zbiorów archiwalnych;
- korzystania z zasobów archiwów kościelnych.

Ponadto ze strony przedstawicieli archiwów zakładowych spodziewana jest krytyczna ocena wprowadzonej ostatnio w życie ustawy o archiwach i archiwaliach, która m.in. zlikwidowała część zasobów archiwalnych organizacji społecznych, spółdzielczych itp.

Jako jedną z uchwał Zjazdu zakłada się połączenie obrad kolejnego zjazdu archiwistów z konferencją sprawozdawczo-wyborczą Stowarzyszenia Archiwistów Polskich oraz ustalenie czasokresu pomiędzy kolejnymi zjazdami.

Dotychczas nie uzyskano informacji, by ktokolwiek z uczestników Zjazdu zamierzał jego obrady wykorzystać do wrogich wystąpień lub innej negatywnej działalności politycznej^c.

Wykonano w 2. egz.

Nr 1 – adresat

Nr 2 – aa.

Opr. KL/SJ

Dz. masz. 01502/86

Źródło: AIPN Rz, 036/15, k. 5–7, mps.

⁴ Henryk Jabłoński – w latach 1972–1985 przewodniczący Rady Państwa, następnie w latach 1986–1990 czł. KC PZPR.

Nr 4

1986 sierpień 25, Przemysł – Notatka służbowa z rozmowy z KS ps. „Z.K.”

Przemysł, 1986 VIII 25

Tajne

Egz. pojed[ynczy]

Notatka służbowa

W dniu 25 VIII [19]86 r. w rozmowie z KS „Z.K.” uzyskałem informację, że przygotowania do I Powszechnego Zjazdu Archiwistów Polskich, mającego odbyć się w dn. 27–29 VIII 1986 r. w Przemysłu, są już w zasadzie zakończone. Uczestnikom zabezpieczono zakwaterowanie i wyżywienie, przygotowany jest też wystrój sali obrad. Udział w Zjeździe zgłosiły dotychczas 433 osoby, nie licząc organizatorów i osób referujących poszczególne tematy.

Wg rozeznania KS w trakcie dyskusji w poszczególnych sekcjach mogą być poruszane następujące problemy:

- krytyczna ocena wprowadzonej ostatnio w życie ustawy o archiwach – ze strony przedstawicieli archiwów zakładowych,
- podnoszenie sprawy zarobków pracowników archiwistki,
- kłopoty lokalowe archiwów państwowych i zakładowych,
- sprawy związane z udostępnianiem zasobów,
- sprawa dofinansowania archiwów.

Sporządził

Por. K[azimierz] Leszczak¹

Wyk. w 1 egz.

Do S[prawy] O[biektowej] „Debiut”

Źródło: AIPN Rz, 036/15, k. 47, rkps.

¹ Kazimierz Leszczak, ur. 25 II 1949 r. w Jarosławiu, s. Józefa. Służbę rozpoczął w KW MO w Przemysłu w 1977 r. Od 1980 r. funkcjonariusz Wydziału III A KW MO w Przemysłu, następnie w Wydziale V. Od 1984 r. na stanowisku starszego inspektora w Wydziale III WUSW w Przemysłu, od 1989 r. – starszego inspektora Zespołu ds. SB Wydziału Inspekcji, a następnie kierownika sekcji w Wydziale III WUSW w Przemysłu. W 1977 r. – plut. MO, 1979 r. – ppor. MO, 1982 r. – por. MO, 1986 r. – kpt. MO. AIPN Rz, 0093/66 (Akta osobowe Kazimierza Leszczaka).

Nr 5

1986 sierpień 29, Przemyśl – Meldunek operacyjny nr 171/86 do sprawy obiektowej krypt. „Debiut”

**Tajne spec[jalnego] znaczenia
nr 1524^a**

[Przemyśl], 1986 VIII 29, godz. 14.00

Wydział I Departamentu III MSW w Warszawie^b

Meldunek operacyjny nr 171/86
do sprawy obiektowej krypt. „Debiut” PR-7479
identyfikator: 6094/86

W dniu 29 VIII 1986 r. ^codbyły się obrady plenarne zamykające I Powszechny Zjazd Archiwistów Polskich w Przemyślu.

Porządek obrad obejmował:

– sprawozdanie z prac poszczególnych sekcji, które złożyli: prof. A[ndrzej] Tomczak, dr J[erzy] Pabisz, prof. S[tanisław] Nawrocki i doc. I[rena] Radke. Podkreślili oni rzeczowość dyskusji i zaangażowanie uczestników, wyszczególnili też główne problemy poruszane w pracach sekcji,

– sprawozdanie z prac komisji wnioskowej wygłoszone przez prof. Kolankowskiego, w którym zwarte zostały m.in. stwierdzenia, że Zjazd był bardzo pożyteczny dla środowiska archiwistów, a w trakcie jego obrad omówiono całokształt spraw nurtujących to środowisko. Zaznaczył, że najczęściej i najobszerniej poruszonymi problemami były sprawy lokalowe, sprawy dot. zawodu archiwisty i kadr oraz problemy unowocześnienia metod pracy. Jako jeden z wniosków komisja zaproponowała, by powszechne zjazdy archiwistów odbywać regularnie w odstępach 4-letnich. Prof. Kolankowski poinformował też, że w trakcie obrad sformułowano ok. 100 wniosków i postulatów, które zostaną przekazane Zarządowi Głównemu Stowarzyszenia Archiwistów Polskich,

– wystąpienie dr. Bogdana Frankiewicza ze Szczecina z propozycją, by kolejny zjazd odbył się w Szczecinie,

– przekazanie podziękowań za sprawne zorganizowanie Zjazdu na ręce dyr. przemyskiego archiwum dr. Z[dzisława] Koniecznego,

– końcowe wystąpienie doc. Motasa¹, który m.in. stwierdził, że Zjazd zrealizował zakładane cele i spełnił swoją rolę. Zaznaczył, że konieczna jest rozbudowa ogniw SAP oraz zapoznanie wszystkich członków stowarzyszenia z materiałami zjazdowymi. Stwierdził też, iż wnioski i postulaty wypracowane na Zjeździe nakładają wiele nowych zadań na Zarząd Główny SAP. Dokonał oficjalnego zamknięcia obrad Zjazdu.

Zarówno w trakcie obrad, jak i w kularowych rozmowach uczestników Zjazdu nie stwierdzono wrogich wystąpień politycznych.

^a Dokument opatrzony adnotacją o treści: BE-001843/86.

^b Po lewej stronie dokumentu dekretacja o treści: Z. Szafert [słowo nieczytelne], oraz data: [19]86 IX I.

^{c-c} Poniżej fragment przekreślony: obradami plenarnymi zakończył się.

¹ Mieczysław Motas – prezes Stowarzyszenia Archiwistów Polskich w latach 1983–1993.

Prowadzący sprawę: por. Zbigniew Szafert

Z[astęp]ca n[aczeln]ka Wydziału III
WUSW w Przemysłu
por. mgr Cyrano²

Źródło: AIPN Rz, 036/15, k. 58, mps.

---

² Edward Cyrano, ur. 2 VII 1945 r. w Łowisku (pow. nizański), s. Józefa. Służbę rozpoczął w 1978 r. Starszy inspektor w Wydziale III KW MO w Przemysłu, następnie starszy inspektor Inspektoratu Analityczno-
-Informacyjnego zastępcy komendanta ds. SB KW MO w Przemysłu. Od 1 VIII 1981 r. zastępca naczelnika
Wydziału III, w 1989 r. naczelnik Wydziału Szkolenia i Wychowania WUSW w Przemysłu. Zwolniony ze
służby 31 VII 1990 r. W 1978 r. – st. sierż., 1979 r. – ppor. MO, 1982 r. – por. MO, 1986 r. – kpt. MO. Szerzej
zob. *Twarze bezpieki w Polsce południowo-wschodniej...*, s. 128.

Nr 6

1986 sierpień 28, Przemyśl – Wyciąg z informacji TW ps. „Jedenastka”

Przemyśl, dnia 1986 VIII 28^a
Tajne spec[jalnego] znaczenia
Egz[emplarz] pojedyn[czy]

Wyciąg
z informacji od TW ps. „Jedenastka”^{b1}

Obrady plenarne, wygłaszane referaty i dyskusje w grupach specjalistycznych przebiegają według planu i założeń. Z rozmów kularowych, którym się przysłuchiwałem, wynika, że zdecydowana większość uczestników Zjazdu jest za tym, by w przyszłości zjazdy czy konferencje tego typu odbywały się częściej. Jest to pomocne w wypracowaniu jednolitego obiegu informacji i pracach nad różnego rodzaju tekstami źródłowymi.

Osobiście nie słyszałem komentarzy dotyczących nieprzybycia prof. Jabłońskiego. Rozmowy kularowe dotyczyły przede wszystkim spraw zawodowych związanych z archiwistyką, jak również spraw ogólnospołecznych i gospodarczych. Nie stwierdzono, by były kolportowane jakies wydawnictwa bezdebitowe. Książki o tematyce historycznej i dot. archiwistyki były prezentowane na zorganizowanej w hali sportowej wystawie.

Wykonano w 1. egz.
Wydział III tut. Urzędu

Sporządził:
(–) chor. J[erzy] Kawecki²
Druk: st. sierż. P[rzemysława] Kurek³
L.dz. masz. °00642/86^c

Źródło: AIPN Rz, 036/15, k. 59, mps.

^a Dokument opatrzony pieczętką o treści: Wojewódzki Urząd Spraw Wewnętrznych w Przemyślu. 07 L.dz. z wpisaną odręcznie liczbą dziennika: BB 001679/86. Obok dekretacja: Tow. Leszczak, data: [19]86 IX 3 i nieczytelny podpis.

^b Poniżej wpisano numer: BE-001858/86-09-02.

^{c-c} Wpisano odręcznie.

¹ Prawdopodobnie chodzi o pracownika Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Przemyślu, zarejestrowanego pod numerem PR-7229 w czerwcu 1986 r. Tajny współpracownik o pseudonimie „Jedenastka” został wyeliminowany z czynnej sieci agentury w październiku 1989 r.

² Jerzy Kawecki, ur. 19 XI 1959 r. w Przemyślu, s. Kazimierza. Przyjęty do służby w ZOMO w 1980 r. W 1982 r. przeniesiony do dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Przemyślu. W 1982 r. objął stanowisko młodszego inspektora Wydziału IV KW MO w Przemyślu. W 1983 r. został mianowany funkcjonariuszem stałym w związku z upływem okresu służby przygotowawczej. W 1985 r. odwołany z zajmowanego stanowiska i skierowany na stanowisko młodszego inspektora Wydziału IV WUSW w Przemyślu na etacie inspektora. Zwolniony ze służby z dniem 31 VIII 1987 r. W 1980 r. – szer. MO, w 1982 r. – kpr. MO, w 1983 r. – mł. chor. MO, w 1985 r. – chor. MO. AIPN Rz, 0063/80 (Akta osobowe Jerzego Kaweckiego).

³ Przemysława Kurek, ur. 1 I 1947 r. w Zgierzu, c. Adama. Przyjęta do służby w 1974 r. na stanowisko sekretarz-maszynistka w KMIP MO w Przemyślu. Następnie na tym samym stanowisku w KW MO/WUSW w Przemyślu. W 1974 r. – kpr. MO, w 1975 r. – st. kpr. MO, w 1976 r. – plut. MO, w 1980 r. – st. sierż. MO. AIPN Rz, 0093/43 (Akta osobowe Przemysławy Kurek).

Nr 7

1986 grudzień 13, Przemyśl – Wniosek o zakończenie sprawy obiektowej kryptonim „Debiut”

Zatwierdzam^{a1}

Przemyśl, dnia 13 XII 1986 r.

Tajne

Wniosek
o zakończenie sprawy obiektowej
kryptonim „**Debiut**”
dot. I Powszechnego Zjazdu Archiwistów w Przemyślu.

Streszczenie zebranych materiałów: Powyższą sprawę założono w dniu 8 VIII 1986 r. na podstawie uzasadnionego podejrzenia, iż I Powszechny Zjazd Archiwistów Polskich w Przemyślu może zostać wykorzystany do prezentowania wrogich poglądów politycznych lub podejmowania inicjatyw o szkodliwej politycznie wymowie.

Celem założenia sprawy było maksymalne skoordynowanie działań operacyjnych ukierunkowanych na doprowadzenie do ścisłego z programem przebiegu Zjazdu.

W związku z powyższym przedsięwzięto szereg działań i czynności operacyjnych, w wyniku których zrealizowane zostały założone kierunki operacyjne. Podjęte działania doprowadziły do wyeliminowania z grona uczestników osób, prezentujących wrogie poglądy i postawy polityczne oraz ukierunkowania tematyki dyskusji prowadzonych w sekcjach na problemy zgodne z założonymi w programie obrad Zjazdu. Bieżąca kontrola przebiegu Zjazdu pozwoliła na wyprzedzające działania o charakterze prewencyjnym. W efekcie tych działań zarówno podczas obrad, jak też imprez towarzyszących, nie miały miejsca fakty o negatywnym wydźwięku politycznym.

Zgodnie z celem założonym w sprawie obiektowej przebieg I Powszechnego Zjazdu Archiwistów Polskich był zbieżny z przyjętym programem i nie zawierał incydentów o charakterze szkodliwym politycznie.

Powód zakończenia (zaniechania): I Powszechny Zjazd Archiwistów Polskich odbył się w dniach 27–29 VIII 1986 r. w Przemyślu i wraz z zakończeniem jego obrad przestało istnieć zagrożenie. Zakończono zostały jednocześnie działania operacyjne, wynikające z materiałów uzyskanych w trakcie jego przebiegu.

W związku z powyższym postanowiono: zakończyć sprawę obiektową krypt. „**Debiut**” i złożyć materiały w Archiwum Wydz[iału] „C” WUSW w Przemyślu.

^a *Dokument opatrzony pieczętką o treści: Zastępca szefa Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w Przemyślu płk mgr Czesław Dmytrzak, opatrzona nieczytelnym podpisem i datą: 15 XII [19]86 r.*

¹ Czesław Dmytrzak, ur. 22 IX 1935 r. w Birczy (pow. przemyski), s. Józefa. W 1962 r. funkcjonariusz Referatu ds. Bezpieczeństwa w Chełmnie. 26 VIII 1966 r. przekazany do dyspozycji zastępcy komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy, następnie oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Chełmnie. Od 1 XI 1973 r. I zastępca komendanta powiatowego MO ds. SB w Szubinie, od 1971 r. zastępca naczelnika Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy, od 1976 r. naczelnik Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy, od 1 I 1984 r. zastępca szefa WUSW w Przemyślu. Zwolniony ze służby 31 I 1990 r. W 1963 r. – st. sierż. MO, 1965 r. – ppor. MO, 1968 r. – por. MO, 1974 r. – kpt. MO, 1979 r. – mjr MO, 1982 r. – ppłk MO, 1986 r. – płk MO. Szerzej zob. *Twarze bezpieki w Polsce południowo-wschodniej...*, s. 142–143.

Zadania wynikające z analizy powyższej sprawy będą realizowane w ramach sprawy obiektowej krypt. „Barok”² nr rej. PR-3199^b.

Źródło: AIPN Rz, 036/15, k. 60–60v, formularz, mps.

187 60

„ZATWIERDZAM”
ZASTĘPCA SZEFA
WOL. W. ...
dnia 15.12.1986 r.
pik mgr Czesław Kopytniak

Przemysław, dnia 13.12.1986 r.

T A J N E

W N I O S E K
o zakończenie (zaniechanie)*
sprawy obiektowej

Kryptonim „DEBIUT” „dot. I Powszechnego Zjazdu Archiwistów
w Przemysławiu”

Streszczenie zebranych materiałów: Powyższą sprawę założono w dniu 08.08.1986 r. na podstawie uzasadnionego podejrzenia, iż I Powszechny Zjazd Archiwistów Polskich w Przemysławiu może zostać wykorzystany do prezentowania wrogich poglądów politycznych lub podejmowania inicjatyw o szkodliwej politycznie wymowie.

Celem założenia sprawy, było maksymalne skoordynowanie działań operacyjnych ukierunkowanych na doprowadzenie do ściślejszego z programem przebiegu Zjazdu.

W związku z powyższym przedsięwzięto szereg działań i czynności operacyjnych, w wyniku których zrealizowane zostały założone kierunki operacyjne. Podjęte działania doprowadziły do wyeliminowania z grona uczestników osób prezentujących wrogie poglądy i postawy polityczne oraz ukierunkowania tematyki dyskusji prowadzonych w Sekcjach na problemy zgodne z założonymi w programie obrad Zjazdu.

Bieżąca kontrola przebiegu Zjazdu pozwoliła na wyprzedzające działania o charakterze prewencyjnym. W efekcie tych działań zarówno podczas obrad, jak też imprez towarzyszących, nie miały miejsca fakty o negatywnym wydźwięku politycznym.

Zgodnie z celem założonym w sprawie obiektowej przebieg I Powszechnego Zjazdu Archiwistów Polskich był zbieżny z przyjętym programem i nie zawierał incydentów o charakterze szkodliwym politycznie.

* niepotrzebne skreślić

AIPN Rz
SC-1363

Powód zakończenia (zaniechania) I Powszechny Zjazd Archiwistów Polskich odbył się w dniach 27-29.08.1986 r. w Przemysławiu i wraz z zakończeniem jego obrad przestało istnieć zagrożenie. Zakończono zostały jednocześnie działania operacyjne wynikające z materiałów uzyskanych w trakcie jego przebiegu.

W związku z powyższym postanowiono zakończyć sprawę obiektową krypt. „DEBIUT” i złożyć materiały w Archiwum Wyzd. „C” WUSW w Przemysławiu. (w punkcie tym ustanowić się także do następujących spraw: które osoby zostały w ewidencji „C”, którym nadano wydanie paszportu, kogo spośród figurantów zarejestrował w barłocze 80)

Zadania wynikające z analizy powyższej sprawy będą realizowane w ramach sprawy obiektowej krypt. „BAROK” nr rej. PR-3199.

NACZELNIK WYDZIAŁU III
WUSW w Przemysławiu
(godzisz i pieczętka kierownika jednostki wnioskującej)
Apt. mgr Tadeusz Stępień

AIPN Rz

Wniosek o zakończenie sprawy obiektowej krypt. „Debiut”

^b Dokument opatrzony pieczętką o treści: Naczelnik Wydziału III WUSW w Przemysławiu kpt. mgr Tadeusz Stępień, opatrzoną nieczytelnym podpisem. Na karcie 60v dwie pieczętki o treści: WUSW w Przemysławiu. Do pakietów 06.

² Sprawa obiektowa o kryptonimie „Barok” została zarejestrowana 4 V 1981 r. przez Wydział III KW MO w Przemysławiu w dzienniku rejestracyjnym pod numerem PR-3199. 28 XII 1989 r. została zdana do archiwum Wydziału „C” WUSW w Przemysławiu. W dzienniku rejestracyjnym wpisano informację o zniszczeniu materiałów sprawy.